Batári-Crivelli szőnyegtöredék

Textil- és viseletgyűjtemény

Leltári szám:	14940
Készítés ideje:	15. SZÁZAD (feltehetően)
Készítés helye:	Anatólia
Anyag:	gyapjú
Technika:	gördesz (szimmetrikus) csomózás
Méretek:	hosszúság: 164 cm szélesség: 61 cm csomó: 844 csomó/dm2

A 14. század első felétől új típusú, ún. „anatóliai állatalakos” szőnyegábrázolások jelennek meg az európai, elsősorban az itáliai festményeken, ahol a padlóra terített szőnyegek mintázata madarakat, illetve négylábú állatokat magába foglaló négyzetekből, nyolcszögekből áll. Ezen szőnyegek divatja a 15. század utolsó harmadáig tartott, majd helyüket a geometrikus mintájú szőnyegek vették át. A szakirodalom a 15–16. századi kora oszmán szőnyegeket a szőnyegtípust megörökítő európai festők neve alapján csoportosítja, így koruk meghatározásában is e festmények keletkezésének ideje ad támpontot.

Carlo Crivelli (1435 körül –1495 körül) velencei festő két képén – 1482-ben az Angyali üdvözlet triptichonjának jobb oldali szárnyán (Frankfurt am Main, Städelsches Kunstinstitut - ld. itt) és 1486-ban az Angyali üdvözletet Szent Emidiusszal ábrázoló oltárképén (London, National Gallery - ld. itt) – egy addig ismeretlen állatalakos szőnyegfajta jelenik meg. A sárga alapszínű szőnyeg tükrében hatalmas, madarakkal és geometrikus formákkal kitöltött, nyolcágú csillagmedalion látható.

Az itt bemutatott szőnyegtöredék, amely 1917-ben ismeretlen helyről, de nagy valószínűséggel Erdélyből került az Iparművészeti Múzeum gyűjteményébe, a ma ismert egyetlen, a Crivelli képein szereplő szőnyegtípussal azonos és velük egykorú, naturalisztikus madárábrázolású szőnyeg. Világhírnevét Batári Ferencnek, az oszmán-török szőnyegek nagy tekintélyű szakértőjének köszönheti, aki „Crivelli-szőnyeg” néven tette ismertté 1984-ben megjelent tanulmányában. Az ő emlékére nevezte el – halálának évében, 2005-ben – e híres műalkotást „Batári–Crivelli szőnyegtöredéknek” az Iparművészeti Múzeum.

A töredék egy középen hosszában kettévágott szőnyeg jobb oldala. Eredetileg mindkét tengelyre szimmetrikus mintája rekonstruálható. Tükrét okkersárga alapon két nagyméretű, többszörösen osztott, nyolcágú csillagmedalion, ún. Crivelli-göl díszíti. A medalionok közepe egy kisebb, csillagos nyolcszöggel kitöltött négyzetet közrefogó, nyolcágú csillag, melynek ágait okker alapon apró keresztek „pöttyözik”. A központi csillag körül a medalion ágai függőleges, vízszintes, valamint átlós irányban hatszögekből állnak, közöttük sötét alapon vörös-fehér apró keresztekkel „pöttyözött” rombuszokkal. A függőleges és vízszintes hatszögeket zöld alapon vörös színű, egymásnak hátat fordító, négylábú állatpár az átlós hatszögekben vörös alapon egy nagyobb, zöld színű, felette egy kisebb, fehér színű madár díszíti. A medalionok közötti teret középen, két oldalt egy-egy osztott nyolcszög, körben, a bordűr mentén apró csillagok, keresztek, kosszarvmotívumok és geometrikus idomok töltik ki. Bordűrje sötétkék alapon gyémántidomokkal váltakozó, átlós irányban négyesével összekapcsolt, fűrészfogas levelek sorából áll.

Lásd még: Museum With No Frontiers

Irodalom

- Szerk.: Horváth Hilda, Szilágyi András: *Remekművek az Iparművészeti Múzeum gyűjteményéből. (Kézirat)*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 2010. - Nr. 12. (Pásztor Emese)
- szerző: Pásztor Emese: *Oszmán-török szőnyegek az Iparművészeti Múzeum gyűjteményéből*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 2007. - Nr. 1.
- szerző: Batári Ferenc: *Oszmán-török szőnyegek. Az Iparművészeti Múzeum gyűjteményei I*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 1994. - Nr. 1.
- Szerk.: Lovag Zsuzsa: *Az Iparművészeti Múzeum. (kézirat)*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 1994. - Nr. SZ/47.

© 2012-2026, Minden jog fenntartva Iparművészeti Múzeum

dots.hu PDF generator

- Szerk.: Jakabffy Imre: Der "Crivelli-Teppich". *Ars Decorativa 8*, 1984. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 1984. - 5-13. (Batári Ferenc)
- Szerk.: Voit Pál, László Emőke: *Régiségek könyve*. Gondolat Kiadó, Budapest, 1983. - p. 428., 9. kép
- Szerk.: Miklós Pál: *Az Iparművészeti Múzeum gyűjteményei*. Magyar Helikon, Budapest, 1979. - 313.(téves ltsz-mal)

